

Резнікова Н.В.

УДК 339.923-339.924

**АСЕАН В КОНТУРАХ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ВЗАЄМОЗАЛЕЖНОСТІ:
ПАРАДОКСИ ІНТЕГРАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ**

Анотація. В центрі уваги опинився аналіз торговельної інтеграції де-факто й торговельної інтеграції де-юре в межах, яка відноситься до свідомої політики держав, спрямованої на координацію торговельної діяльності в конкретному регіоні. В статті розглядається роль Угод про вільну торгівлю в поглибленні торговельної інтеграції де-юре в АСЕАН. Доведено, що торговельна взаємозалежність між КНР і АСЕАН є відносно незначною і фактично скорочується. Порівняння різних показників репрезентує особливості нещодавнього розвитку торговельної взаємозалежності в рамках АСЕАН.

Ключові слова. Торговельна взаємозалежність, АСЕАН, угода про вільну торгівлю, внутрішньо-регіональна торгівля.

Аннотация. В центре внимания оказался анализ торговой интеграции де-факто и торговая интеграция де-юре, которая относится к сознательной политике государств, направленной на координацию торговой деятельности в конкретном регионе. В статье рассматривается роль соглашений о свободной торговле в углублении торговой интеграции де-юре в АСЕАН. Доказано, что торговая взаимозависимость между КНР и АСЕАН является относительно незначительной и фактически сокращается. Сравнение различных показателей демонстрирует особенности развития торговой взаимозависимости в рамках АСЕАН.

Ключевые слова. Торговая взаимозависимость, АСЕАН, соглашение о свободной торговле, внутри-региональная торговля.

Summary. It is necessary to study the relative scales of the trade creation effect and the trade diversion effect to evaluate success of ASEAN trade integration. The Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) was formed in 1967 by Indonesia, Malaysia, Philippines, Thailand and Singapore, joined by Brunei in the 1980s (known as ASEAN-6), and by Cambodia, Laos, Myanmar and Vietnam (known as CLMV) in the 1990s. The ASEAN-10 members are diverse in size, level of economic development, resource endowment, and industrial and technological capabilities. In addition, ASEAN has in place a services liberalisation agreement and an investment liberalisation agreement. ASEAN is also forging FTAs with China, Japan, South Korea and India, while individual ASEAN countries are forming bilateral FTAs with a growing number of countries in the Asia Pacific and beyond. Free Trade Agreements (FTAs) aim to reduce or eliminate trade barriers between the parties to the FTAs, and thus increase trade between them. An FTA also provides legal certainty or "insurance" in that it prevents a party to the FTA from unilaterally increasing trade barriers vis-à-vis its FTA partner. Furthermore, FTAs of a good quality help to keep up the momentum of free trade and act as building blocks to greater regional or international trade liberalisation. Given these advantages, FTAs have been a crucial component of ASEAN's trade strategy over the past three decades. We assume, that consequently, intraregional trade increased to a greater extent than extraregional trade. ASEAN is a good example for a successful export based development strategy. Although its member states integrated their economies to a free trade area, their major economic partners are outside the regional integration organization.

Key words: Trade interdependence, ASEAN, free trade agreement, intra-regional trade.

Постановка проблеми. Слід акцентувати на тому, що існує два шляхи оцінювання рівня торговельної інтеграції: інтеграція де-факто та інтеграція де-юре. Торговельна інтеграція де-факто, на переконання А. Харрелла [1], відноситься до реального зростання торговельної взаємодії усередині регіону. Через те, що торгівля в основному є питанням комерційним, в центрі уваги торговельної інтеграції де-факто – торгівля приватних підприємств або самі по собі обсяги торгових операцій. Щодо торговельної інтеграції де-юре, то вона, на думку А. Ваятт-Вальтер [2], відноситься до свідомої політики держав, спрямованої на координацію торговельної діяльності в конкретному регіоні. Таким чином, основна увага в питанні торговельної інтеграції де-юре приділяється діяльності урядів, особливо політиці, пов'язаній з регіональними угодами, такими, як угоди про вільну торгівлю (УВТ).

Аналіз останніх публікацій. Оцінка фактичної торговельної інтеграції залежить, перш за все, який індикатор використовували для вимірювання рівня торговельної взаємозалежності. Не дивлячись на те, що є глибокі дослідження з цієї проблематики, в яких використовуються різні показники, в тому числі роботи П.-А. Петрі [3] та П. Атукорала з А. Копайбуна [4], емпіричні оцінки довгострокових тенденцій торговельної взаємозалежності на основі різних показників не проводилися. Втім, Ш. Хаманака [5] поставив за мету оцінити рівень торговельної інтеграції між різними групами азійських країн. існують дві гіпотези щодо зв'язку між торговельною інтеграцією де-факто і де-юре.

Вчені М. Пламер, Д. Чеонг і Ш. Хаманака [6] фахово обґрунтовують, що серед необхідних умов укладання угоди – її прагнення вирішити проблеми, що витікають із самої природи економічної взаємозалежності. Більше цього, на переконання Р.Кеохане [7] і П.А. Петрі [8], саме це і формує каркас для інституціоналізації простору економічних взаємозв'язків у межах регіону.

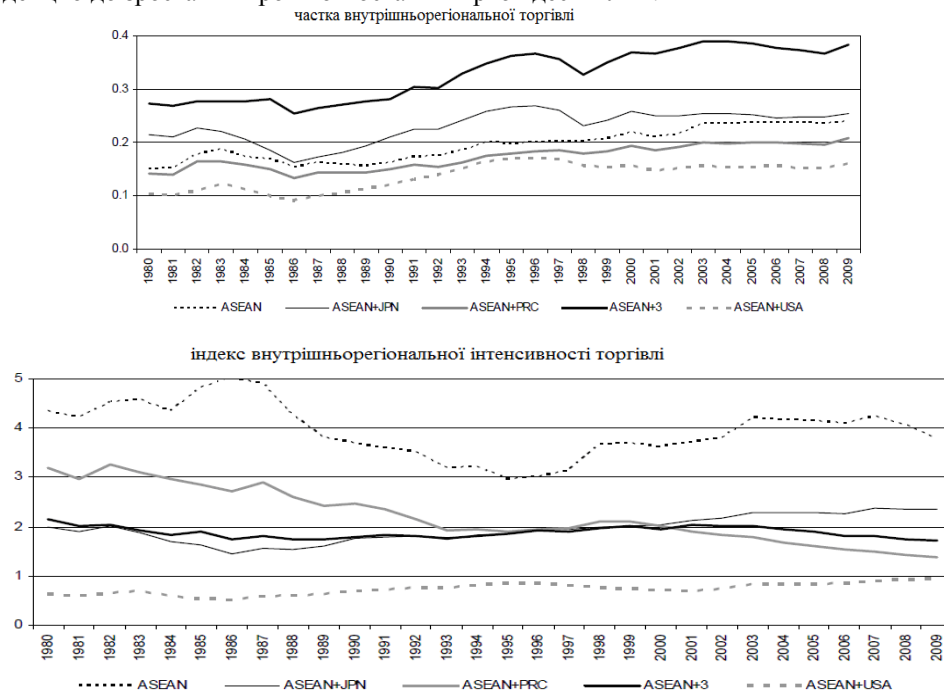
Інша гіпотеза, яка припускає протилежні причинні зв'язки, також правдоподібна. Так, з точки зору вчених Дж. Гота і К. Хамада [9], економічні угоди необхідні для реалізації торгового потенціалу між членами угруповання, який ще не було повністю реалізовано. Втім, природно, існує більше можливостей для матеріалізації потенціалу торгівлі, якщо фактичний рівень торговельної взаємозалежності залишається низьким. Таким чином, ми можемо стверджувати, що теоретично низький рівень взаємозалежності є поважною причиною для підписання регіональної угоди про торгівлю.

Виклад основного матеріалу. Стосовно торговельної інтеграції де-юре, багато дослідників стверджували, що в Азії поглиблюється рівень торговельної інтеграції на основі простого спостереження – в Азійському регіоні багато УВТ, які вже підписані або з приводу підписання яких ведуться переговори. Тим не менш, рушійні сили цього явища ще повністю не досліджені. Основне малодосліджене питання полягає в тому, чи є зв'язок між торговельною інтеграцією де-юре і де-факто, тобто чи викликана торговельна інтеграція де-юре високим або низьким рівнем торговельної інтеграції де-факто?

Зона вільної торгівлі АСЕАН (ЗВТА), яку було створено в 1992 році, - найдавніша УВТ в Азії. Оцінка рівня торговельної інтеграції між членами АСЕАН є гарною відправною точкою для обговорення питання про взаємозалежність торгівлі в Азії. Приймаємо за оптимальну позицію Ш. Хаманаки, який обґрунтовує доцільність використання даних саме для АСЕАН-6, тобто країн-членів АСЕАН в той час, коли було створено ЗВТА, що дозволить дотриматись часової відповідності в аналізі. У перші роки заснування Асоціації держав Південно-Східної Азії її внутрішні торговельні потоки були дуже незначними. Торгівля в регіоні була зосереджена на тандемі Сінгапуру, Малайзії і Таїланду. Для багатьох країн регіону, зовнішня торгівля була важливішою, ніж торгівля усередині регіону. Наприклад, Філіппіни та Індонезія торгували з ЄС, США, Китаєм, Японією та Кореєю. Втім, у 1995 р. внутрішньо-регіональна та міжрегіональна торгівлі збільшилися, що значно посилило існуючі моделі взаємозалежності. Втім, після того, як у 1997-1998 рр. регіон було вражено азіатською кризою, відбувся застій у торгівлі, який не покращував торговельну динаміку до 2003 р. Торговельна структура 2008 р. показує, що відновлення економіки від кризи в Азії було обумовлено позарегіональними торговельними відносинами з Китаєм, Японією і Кореєю. Більше того, зростання в таких країнах, як В'єтнам або Філіппіни, головним чином, відбувалося за рахунок зовнішньої торгівлі з Китаєм, Японією та Кореєю.

Виходячи з даних 2009 р., частка внутрішньорегіональної торгівлі АСЕАН є надзвичайно низькою, близько 0,2, у порівнянні з приблизно 0,4 для НАФТА і 0,6 для ЄС. У той час, як внутрішньо-регіональна частка АСЕАН зростає в період з середини 1980-х до середини 1990-х, вона залишилася на майже однаковому рівні з тих пір. Тим не менш, було б неправильно завищувати низький рівень торговельної взаємозалежності АСЕАН на основі лише цього одного показника, адже вона все ще набагато вища, ніж частка внутрішньорегіональної торгівлі інших груп азіатських країн, таких як АСЕАН +3. Якщо ж відштовхуватись від інформативності показника внутрішньорегіональної інтенсивності, то можемо констатувати серйозні позиції АСЕАН, інтенсивність торгівлі в рамках якого набагато вища, ніж в рамках ЄС або НАФТА (Див.Рис.1).

Що стосується регіональної зосередженості торгівлі, рівень показника в рамках АСЕАН майже такий, як і в ЄС і НАФТА – близько 0,7. Тим не менш, тенденції в кожному регіоні протягом останніх трьох десятиліть значно різняться. Так, індекс регіональної зосередженості в АСЕАН різко скоротився в період з середини 1980-их років до середини 1990-х років (від 0,75 до 0,60), але показав тенденцію до збільшення після середини 1990-х років, на відміну від показників зосередженості в НАФТА і ЄС, які показують стабільну тенденцію до зростання протягом останніх трьох десятиліть.

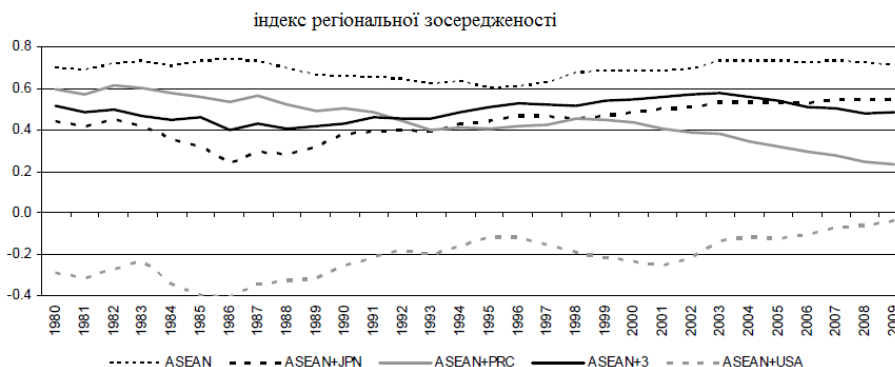

Рис. 1. Взаємозалежність торгівлі в рамках АСЕАН+3 та різноманітних угруповань АСЕАН+1 [5]

Порівняння різних показників репрезентує особливості нещодавнього розвитку торговельної взаємозалежності в рамках АСЕАН. Прикметно, що прискорення внутрішньо-регіональної торгівлі в АСЕАН, особливо в період з середини 1980-х років до середини 1990-х років, подібне до ситуації, що склалась в межах АСЕАН + Японія. Такий збіг означає, що виробничі мережі, створені ТНК - особливо японськими - сприяли зростанню торгівлі не тільки між Японією та АСЕАН, а й між членами АСЕАН. У той же час, слід зазначити, що рівень внутрішньо-регіональної інтенсивності торгівлі між країнами АСЕАН знизився протягом того ж періоду, що означає, що в той час, як виробничі мережі об'єднали країни АСЕАН між собою, вони ще більшою мірою об'єднали країни АСЕАН з Японією.

Таким чином, члени АСЕАН проводять відносно великі обсяги торгівлі один з одним, хоча більшість з них виступає невеликими країнами-торговельними партнерами. В результаті внутрішньо-регіональної торгівлі інтенсивність та зосередженість в рамках АСЕАН знаходиться на вищому рівні, ніж в ЄС і НАФТА, що дає привід спростувати позицію Дж. Равенхілла [10], що інтеграція торгівлі АСЕАН не базується на аналізі самої частки внутрішньо-регіональної торгівлі.

Група АСЕАН+Японія демонструє вищі показники внутрішньо-регіональної інтенсивності та нижчі внутрішньо-регіональної зосередженості, ніж в рамках АСЕАН. Внутрішньо-регіональна частка АСЕАН + Японія значно збільшилася в період з середини 1980-х до середини 1990-х років (і залишилася приблизно на однаковому рівні протягом останніх 15 років), в основному, у зв'язку із встановленням виробничих мереж японських БНК, які викликали різке зміцнення японської ієни після того, як було підписано угоду «Плаза» в 1985 р.

Крім того, Японію можна розглядати як регіонального торговельного гравця, на відміну від КНР з причини того, що торговельна взаємозалежність регіонального угруповання АСЕАН + Японія значніша, ніж у випадку угруповання АСЕАН + КНР, яке демонструє нижчі показники, ніж АСЕАН тільки за частками, інтенсивністю і зосередженістю. Такий факт вражає, враховуючи загальне переконання, що КНР є рушійною силою інтеграції торгівлі в Азії. Тим не менш, реальність така, що КНР є світовим торговельним лідером, а не регіональним.

Таким чином, включення в КНР понижує значення всіх індексів. Крім того, в той час, як частка внутрішньо-регіональної торгівлі АСЕАН + КНР залишається на однаковому рівні, показники інтенсивності і зосередженості цього угруповання значно знизилися протягом останнього десятиліття. Так, у 2000-2009 рр., індекс інтенсивності знизився з 2,0 до 1,3 і індекс зосередженості впав з 0,4 до 0,2. Незважаючи на швидке зростання загального обсягу торгівлі КНР, обсяги торгівлі АСЕАН з КНР не значно збільшились. Не дивлячись на те, що така ситуація є зрозумілою за умови, що КНР є світовим торговцем, залишається факт, що показники інтенсивності і зосередженості в угрупованні АСЕАН + КНР різко скоротилися в минулому десятиріччі.

Висновки. За даними Азіатського банку розвитку, існує 238 угод про вільну торгівлю за участю азіатських країн, які вже підписані та/або підписання яких обговорюється. Це дає привід упереджено стверджувати, що Азія знаходиться в процесі поглиблення інтеграції де-юре. Тим не менш, фактори, які стоять за феноменом УВТ, не були в достатній мірі проаналізовані. Зокрема, не були достатньо вивчено співвідношення між торговельною інтеграцією де-факто і де-юре. Багато експертів стверджують, що інтеграція торгівлі в Азії поглиблюється на основі зростаючої кількості угод про вільну торгівлю і того факту, що кілька показників торгівлі (звичай частка або інтенсивність) демонструють тенденцію до зростання. Втім, типовим прикладом УВТ, підписаної в результаті високого рівня торговельної взаємозалежності, є НАФТА. Торговельна взаємозалежність між трьома країнами Північної Америки зростала аж до моменту підписання УВТ, особливо у другій половині 1980-х років. На це Е. Харрелл [1] стверджував, що вибір, який стоїть перед США і Мексикою в НАФТА не полягав в тому, зближуватись чи ні один з одним, а в тому, чи формалізувати і інституціоналізувати управління все більш складними і щільними економічними, екологічними та соціальними взаємозв'язками, які з'явилися за останні сорок років, або залишити їх на розгляд спеціального політичного органу. Це вкотре підтверджує, що країни Північної Америки потребували всеосяжної угоди, такої як НАФТА, для вирішення проблем, пов'язаних з поглибленням саме інтеграції де-факто.

До 2000 року економічна взаємозалежність між Японією та АСЕАН вже стала значною і характеризувалась складною економічною структурою, що і відобразилось на змісті Угоди про економічне

партнерство між АСЕАН і Японією (УЕП), запропонованої до розгляду в 2002 р. і ратифікованої в 2010 р. Остання суттєво перевищує обсяг питань, які регулюють типові УВТ, демонструючи прагнення договірних країн, особливо Японії, домогтись всеосяжної регіональної економічної інтеграції де-юре, зокрема щодо інвестицій і послуг. Крім того, гармонізація різних стандартів виступає важливим компонентом УЕП, що і викликає, на переконання В. Хатча [11], занепокоєння в Японії. Не можна заперечувати, що саме політичні мотиви спровокували перемовини з питань охорони навколишнього середовища, причому прем'єр-міністр Японії запропонував УЕП АСЕАН-Японія незабаром після того, як КНР запропонувала підписати УВТ з АСЕАН. У той же час, однак, саме економічні умови заклали підвалини до всеосяжної угоди про інтеграцію між Японією та АСЕАН за умови значної економічної інтеграції де-факто ще в результаті залучення японських інвестицій, починаючи з середини 1980-х років. Цілком передбачувано, що з плином часу та зростанням обсягів інвестицій у нарощування виробничих мереж, виникла нагальна потреба у формуванні більш складних, але і суттєво досконаліших механізмів для вирішення проблем, пов'язаних з торговельною взаємозалежністю.

Існує достатня кількість УВТ, інспірованих низьким рівнем торговельної взаємозалежності. Незважаючи на поширену думку про те, що інтеграція торгівлі в Азії викликана КНР, Ш. Хаманака довів, що торговельна взаємозалежність між КНР і АСЕАН є відносно незначною і фактично скорочується. Причина полягає в тому, що КНР стає глобально-орієнтованим актором, втрачаючи регіональні позиції. Так, зокрема, індекс регіональної торговельної зосередженості АСЕАН+КНР знизився з 0,6 в 1980 р. до 0,4 в 2000 р., що було викликано тим, що УВТ між АСЕАН і КНР зосереджувалась на торгівлі товарами, класифікуючи себе як УВТ, на відміну від УВТ між АСЕАН і Японією, яка включала в себе масштабну Програму про торгівлю сільськогосподарською продукцією, особливо раннім врожаєм. Таким чином, це дає привід М. Андо та Ф. Кімура [12] стверджувати, що фундаментальною метою УВТ між АСЕАН і КНР було створення умов для нарощування товарообігу між двома членами так швидко, як це тільки можливо. Така політична стратегія була можливою, оскільки АСЕАН не був в змозі торгувати з КНР в таких обсягах, які очікувалися. Іншими словами, як влучно резюмував П. Крішна, підписання УВТ між АСЕАН і КНР було необхідним, в першу чергу, з причини прагнення АСЕАН збільшити свою торгівлю з КНР. Той самі висновок робить і К. Сагі з Х.М. Йілдізом [13], але формулює його в дещо іншій формі, наполягаючи, що у спосіб укладання УВТ АСЕАН прагнув зупинити тенденцію до зниження торговельної взаємозалежності з КНР, особливо в частині експорту.

Підґрунтя підписання УВТ АСЕАН-Індія схоже з АСЕАН-КНР. Враховуючи низький рівень торговельної взаємозалежності між АСЕАН і Індією, УВТ розглядали як таку, що матиме потенціал для збільшення товарообігу між двома членами. Насправді, УВТ між АСЕАН та Індією робить акцент на традиційній області регулювання УВТ, тобто торгівлі товарами. Однією з відмінностей між УВТ АСЕАН-КНР і УВТ АСЕАН-Індія є те, що перша спрямована на вирішення проблеми зниження торговельної взаємозалежності між АСЕАН і КНР, в той час як остання має на меті посилення потенційної торгівлі. Втім, попри збільшення показників торговельної взаємозалежності між АСЕАН і Індією, слід визнати обмеженість динаміки її зростання.

Теоретично моделюючи наслідки укладання УВТ по лінії АСЕАН-США, слід визнати, що такого кроку було б достатньо для досягнення збільшення обсягів торгівлі між АСЕАН і США, особливо в частині експорту з АСЕАН на ринки США. Водночас, вимоги з боку США не обмежуватимуться виключно торгівлею товарами, але й стосуватимуться, зокрема, захисту інвестицій, інтелектуальної власності та зачіпатимуть питання лібералізації послуг, які мають важливе значення для США. Можливо, саме відмінності у наголосах з боку США та АСЕАН і виступають однією з причин, з яких досі не досягнуто значного прогресу в переговорах з підписання економічної угоди.

Джерела та література:

1. Hurrell A. Regionalism in Theoretical Perspective / Andrew Hurrell // In: Regionalism in World Politics / Ed. by Louse Fawett and Andrew Hurrell. – Oxford: Oxford University Press, 1995. – P. 37 – 73.
2. Wyatt-Walter A. Regionalism, Globalization, and World Economic Order / Andrew Wyatt-Walter // In: Regionalism in World Politics / Ed. by Louse Fawett and Andrew Hurrell. – Oxford: Oxford University Press, 1995. – P. 74 – 121.
3. Petri P.A. Is East Asia Becoming More Interdependent? [Electronic resource] / P.A. Petri. – Mode of access : http://www.researchgate.net/publication/222432051_Is_East_Asia_becoming_more_interdependent
4. Athukorala P. Intra-regional Trade in East Asia: The Decoupling Fallacy, Crisis, and Policy Challenges [Electronic resource] / P. Athukorala, A. Kohpaiboon. – Mode of access : https://crawford.anu.edu.au/acde/publications/publish/papers/wp2009/wp_econ_2009_09.pdf
5. Hamanaka S. Is Trade in Asia Really Integrating? [Electronic resource] / S. Hamanaka. – Mode of access : http://aric.adb.org/pdf/workingpaper/WP91_Hamanaka_Is_Trade_in_Asia_Really_Integrating.pdf
6. Plummer M. Methodology for Impact Assessment of Free Trade Agreements. [Electronic resource] / M. Plummer, D. Cheong, S. Hamanaka. – Mode of access <http://www.iadb.org/intal/intalcdi/PE/2011/07645.pdf>
7. Keohane R. The Promise of Institutional Theory [Electronic resource] / R. Keohane, L. Martin. – Mode of access http://people.reed.edu/~ahm/Courses/Reed-POL-240-2012-S1_IP/Syllabus/EReadings/03.2/03.2.KeohaneMartin1995The-Promise.pdf
8. Petri P.A.. The East Asian Trading Bloc: An Analytical History [Electronic resource] / P.A. Petri. – Mode of access : <http://www.nber.org/chapters/c7833.pdf>

9. Goto J. Economic Preconditions for Asian Regional Integration Junichi [Electronic resource] / J. Goto, K. Hamada. – Mode of access : <http://www.nber.org/chapters/c8539.pdf>
10. Ravenhill J. The New East Asian Regionalism : A Political Domino Effect [Electronic resource] / J. Ravenhill. – Mode of access : http://pc-web01.squiz.net/_data/assets/pdf_file/0008/95966/sub036-attachment.pdf
11. Hatch W. Japan's Agenda for Asian Regionalism: Industrial Harmonization, Not Free Trade [Electronic resource] / W. Hatch. – Mode of access : http://www.allacademic.com/meta/p73410_index.html>
12. Ando M. The Formation of International Production and Distribution Networks in East Asia [Electronic resource] / M. Ando, F. Kimura. – Mode of access : <http://www.nber.org/papers/w10167>
13. Saggi K. Bilateral Trade Agreements and the Feasibility of Multilateral free trade [Electronic resource] / K. Saggi, H.M. Yildiz. – Mode of access : http://mpira.ub.uni-muenchen.de/17561/1/MPRA_paper_17561.pdf

Белов В.Т., Ремесник Е.С.

УДК 311.141:001.8:339.732.41

НОВАЯ МЕТОДИКА ОПРЕДЕЛЕНИЯ ИНДЕКСА РАЗВИТИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА

***Аннотация.** Статья посвящена актуальному вопросу количественного расчета индекса развития человеческого потенциала (ИРЧП). Дается методика определения ИРЧП со строгим и подробным математическим обоснованием и использованием аксиом размерностей. В качестве базовой характеристики рассматривается характеристика объема. Авторы представляют данную величину в виде смешанного произведения трех векторов, отвечающих за соответствующие составляющие: вектор ожидаемой продолжительности жизни, вектор уровня грамотности населения страны, вектор уровня жизни. Для сравнительного анализа по странам и регионам используется метод эталонирования, в котором за эталон принимается максимальное значение величин векторов.*

***Ключевые слова:** интеллектуальный капитал, индекс развития человеческого потенциала, теория размерностей, экономические показатели, единицы измерения.*

***Анотація.** Стаття присвячена актуальному питанню кількісного розрахунку індексу розвитку людського потенціалу (ІРЧП). Дається методика визначення ІРЧП із строгим і детальним математичним обґрунтуванням і використанням аксіом розмірності. Як базова характеристика розглядається характеристика об'єму. Автори представляють дану величину у вигляді мішаного добутка трьох векторів, що відповідають за відповідні складові: вектор очікуваної тривалості життя, вектор рівня освіти населення країни, вектор рівня життя. Для порівняльного аналізу по країнах і регіонах використовується метод еталоніровання, в якому за еталон береться максимальне значення величин векторів.*

***Ключові слова:** інтелектуальний капітал, індекс розвитку людського потенціалу, теорія розмірності, економічні показники, одиниці виміру.*

***Summary.** Raising of problem: Term a «economy of knowledges» now is one of most popular in scientific literature. For the economy of knowledges the use of concept of intellectual capital in which usually include all intangible assets of human society is characteristic. To have a general model of measuring of non-material resources is an issue of the day macro and microeconomics. Complication consists of that, to collect all indexes together, because values them are raznorazmernymi sizes. All quantitative methods of calculation of different integral indexes have an identical algorithm of calculation practically, it is therefore possible to consider their simplest case and find out all subzero sides of algorithms of calculation.*

Table of contents of the article: As the special case is examined HDI, which got a wideuse the last years. The article is devoted the pressing question of quantitative calculation of Human Development Index, HDI. Authors consider quite justly, that the method of determination of IRCHP requires a strict and detailed mathematical ground and use of axioms of theory of dimensions. Absence of axioms of theory of dimension is the lack of present methods which are examined only from a quantitative side.

Further authors suggest as base description of HDI to examine description of volume. They present this size as the mixed work of three vectors, responsible for the proper constituents: vector of the expected life-span, vector of level of literacy of population of country, vector of standard of living. This going near a calculation allows to draw conclusion about complete mathematical validity of the examined index. For the removal of dimension of the taken vectors and comparative analysis on countries and regions the method of etalonirovaniya in which the maximal value of sizes of vectors sets to the standard is used.

Conclusion: The considered method of measuring is applicable for any amount of economic indicators, even if they have a different dimension. His application consists of comparative estimation of intellectual capital. Set of indexes can be picked up individually depending on an object and research subject.

***Keywords:** intellectual capital, Human Development Index, theory of dimensions, economic indicators, metages.*

Постановка проблемы: С конца прошлого века в развитых странах уверенно произошел переход на постиндустриальную экономику. Главная отличительная черта – это смена приоритетов материального и нематериального ресурсов. Основной акцент и инвестиции делаются на человеческий капитал. Возрастает доля интеллектуальной собственности в общей стоимости компании. «Интеллектуальный капитал – знания, навыки и производственный опыт конкретных людей (человеческие авуары) и нематериальные активы, включающие патенты, базы данных, программное обеспечение, товарные знаки и др., которые производительно используются в целях максимизации прибыли и других экономических и технических результатов. Сумма знаний всех работников компании и/или инструменты организации, увеличивающие совокупность знаний, то есть всё то, что обеспечивает экономическую конкурентоспособность» [1].